

आदर्शप्रश्नपत्रम् – 2021-22

प्रथमसत्रीया परीक्षा

कक्षा – द्वादशी (XII)

संस्कृतम् (केन्द्रिकम्) कोड सं. – (322)

समय: – सार्धैकहोरा

सम्पूर्णाङ्काः – 40

	अनुप्रयुक्तव्याकरणम्	
1.	<p>अधोलिखित-वाक्येषु रेखाङ्कितपदानां समुचितं सन्धिपदं सन्धिच्छेदपदं वा प्रदत्तविकल्पेभ्यः चिनुत – (केवलं प्रश्नषट्कम्)</p> <p>(i) वेदमनूच्य <u>आचार्योऽन्तेवासिनम्</u> अनुशास्ति ।</p> <p>(क) आचार्यः + अन्तेवासिनम् (ख) आचार्योः + अन्तेवासिनम्</p> <p>(ग) आचार्य + अन्तेवासिनम् (घ) आचार्यः + आन्तेवासिनम्</p> <p>(ii) यदि राज्ञः <u>मोहम् + न</u> सहसे, धनुः स्पृश ।</p> <p>(क) मोहम्न (ख) मोहम् न</p> <p>(ग) मोहो न (घ) मोहं न</p> <p>(iii) वैवस्वतो <u>मनुर्नाम</u> मनीषिणां माननीयः ।</p> <p>(क) मनुर् + नाम (ख) मनुः + रनाम</p> <p>(ग) मनुः + नाम (घ) मनु + नाम</p> <p>(iv) एवमुपासितव्यम् । एवं <u>चैतदुपास्यम्</u> ।</p> <p>(क) चैत + उपास्यम् (ख) चैतद + उपास्यम्</p> <p>(ग) चैतदु + उपास्यम् (घ) चैतत् + उपास्यम्</p>	1×6=6

	<p>(v) दीपस्य समीपमागत्य <u>संन्यासिनोक्तम्</u>।</p> <p>(क) संन्यासिनोः + उक्तम् (ख) संन्यासिः + नोक्तम्</p> <p>(ग) संन्यासिना + उक्तम् (घ) संन्यासि + नोक्तम्</p> <p>(vi) शुल्के विपणितं राज्यं <u>पुत्रार्थे</u> यदि याच्यते।</p> <p>(क) पुत्र + अर्थे (ख) पुत्र + अर्थे</p> <p>(ग) पु + त्रार्थे (घ) पुत्रा + अर्थे</p> <p>(vii) <u>दौवारिकः</u> + तु तमाकृष्य नयन्नेव प्रचलितः।</p> <p>(क) दौवारिकस्तु (ख) दौवारिकश्चतु</p> <p>(ग) दौवारिकस्तु (घ) दौवारिको तु</p>	
2.	<p>अधोलिखित-वाक्येषु रेखाङ्कितपदानां समुचितं समस्तपदं विग्रहवाक्यं वा प्रदत्तविकल्पेभ्यः चिनुत – (केवलं प्रश्नपञ्चकम्)</p> <p>(i) अधुनैव <u>परिष्कृतं पारदभस्म</u> तुभ्यं दास्यामि।</p> <p>(क) उपपारदभस्म (ख) पारदभस्मपरिष्कृतम्</p> <p>(ग) परिष्कृतपारदभस्मस्य (घ) परिष्कृतपारदभस्म</p> <p>(ii) <u>धैर्यसागरः</u> लक्ष्मणः केन क्षोभितः।</p> <p>(क) धैर्येण सागरः (ख) धैर्यस्य सागरः</p> <p>(ग) धैर्याय सागरः (घ) धैर्यात् सागरः</p> <p>(iii) सः <u>साक्षेपम्</u> अवोचत्।</p> <p>(क) आक्षेपेण समम् (ख) आक्षेपेण तुल्यम्</p> <p>(ग) आक्षेपे सहितम् (घ) आक्षेपेण सहितम्</p> <p>(iv) <u>एकस्मिन् शरीरे संक्षिप्ता</u> पृथ्वी रक्षितव्येति।</p> <p>(क) एकशरीरासंक्षिप्ते (ख) एकशरीरसंक्षिप्तम्</p> <p>(ग) एकशरीरसंक्षिप्ता (घ) एकशरीरेसंक्षिप्ता</p>	1×5=5

	<p>(v) <u>प्राप्तपरिचयपत्राः</u> एव प्रविशन्ति ।</p> <p>(क) प्राप्तं परिचयपत्रं येभ्यः ते</p> <p>(ख) प्राप्तं परिचयपत्रं यस्मात् सः</p> <p>(ग) प्राप्तं परिचयपत्रम् येन सः</p> <p>(घ) प्राप्तं परिचयपत्रं यैः ते</p> <p>(vi) यानि <u>अनवद्यानि</u> कर्माणि तानि सेवितव्यानि ।</p> <p>(क) न वद्यानि</p> <p>(ख) अन् अवद्यानि</p> <p>(ग) न अवद्यानि</p> <p>(घ) अन् वद्यानि</p> <p>(vii) त्यागाय <u>मितं भाषन्ते ये तेषाम्</u> ।</p> <p>(क) मितभाषिणाम्</p> <p>(ख) मितभाषी</p> <p>(ग) मितभाषिणः</p> <p>(घ) मितभाषिणम्</p>	
<p>3.</p>	<p>अधोलिखित-वाक्येषु रेखाङ्कितपदानां समुचितं संयोजितं विभाजितं वा प्रकृतिं प्रत्ययं प्रदत्तविकल्पेभ्यः चिनुत – (केवलं प्रश्नषट्कम्)</p> <p>(i) युक्ताः <u>आ + युज् + क्त</u> च यथा वर्तेरन् तथा वर्तेथाः ।</p> <p>(क) आयुज्क्ताः</p> <p>(ख) आयुक्तः</p> <p>(ग) आयुक्तम्</p> <p>(घ) आयुक्ताः</p> <p>(ii) <u>श्लाघ् + अनीयर्</u> काले अत्रभवतीं वारयितुं नोत्सहे ।</p> <p>(क) श्लाघनीयर्</p> <p>(ख) श्लाघनीये</p> <p>(ग) श्लाघानीये</p> <p>(घ) श्लाघनीयस्य</p> <p>(iii) हन्त! निवेदितम् <u>अप्रभुत्वम्</u> ।</p> <p>(क) अप्रभु + त्वम्</p> <p>(ख) अप्रभु + त्वल्</p> <p>(ग) अप्रभु + त्व</p> <p>(घ) अप्रभु + तल्</p> <p>(iv) <u>सहधर्मचारिन् + डीप्</u> खल्वहम् ।</p> <p>(क) सहधर्मचारिणी</p> <p>(ख) सहधर्मचारिणि</p> <p>(ग) सहधर्मचारिन्</p> <p>(घ) सहधर्मचारिनि</p>	<p>1×6=6</p>

	<p>(v) परं <u>संन्यास</u> + <u>इनि</u> पण्डिताः बालाश्च न किमपि प्रष्टव्याः ।</p> <p>(क) संन्यासिनि (ख) संन्यासिनी (ग) संन्यासिनः (घ) संन्यासी</p> <p>(vi) दौवारिकः तु तम् <u>नयन्</u> एव प्राचलत् ।</p> <p>(क) नी + शत् (ख) नी अत् (ग) नय् + अन् (घ) नी + अन्</p> <p>(vii) <u>शुद्धि</u> + <u>मतुप्</u> तदन्वये शुद्धिमत्तरः दिलीपः प्रसूतः ।</p> <p>(क) शुद्धिमत् (ख) शुद्धिमतुप् (ग) शुद्धिमन् (घ) शुद्धिमति</p>	
<p>4.</p>	<p>समुचितम् उपपदविभक्तिरूपं चिनुत- (केवलं प्रश्नत्रयम्)</p> <p>(i) यस्याः ..... समं भर्ता अस्ति ।</p> <p>(क) शक्रम् (ख) शक्रेण (ग) शक्रस्य (घ) शक्राय</p> <p>(ii) ..... प्रियधनमाहृत्य प्रजातन्तुं मा व्यवच्छेत्सीः ।</p> <p>(क) आचार्यम् (ख) आचार्येण (ग) आचार्याय (घ) आचार्यस्य</p> <p>(iii) ..... न प्रमदितव्यम् ।</p> <p>(क) धर्मात् (ख) धर्मेण (ग) धर्मस्य (घ) धर्मान्</p> <p>(iv) वैवस्वतः मनुः..... आद्यः आसीत् ।</p> <p>(क) महीक्षित् (ख) महीक्षितैः (ग) महीक्षितः (घ) महीक्षिताम्</p>	<p>1×3=3</p>

पठितावबोधनम्

5.	भाषिककार्यम् – निर्देशानुसारम् उत्तराणि चिनुत - (केवलं प्रश्नषट्कम्)	1×6=6
	<p>(i) “दुष्टः प्रियः अपि तस्य त्याज्यः आसीत्” अत्र ‘सज्जनः’ इति पदस्य किं विलोमपदं प्रयुक्तम्</p> <p>(क) प्रियः (ख) त्याज्यः</p> <p>(ग) तस्य (घ) दुष्टः</p> <p>(ii) “संन्यासिनः अपि कठोरैः भाषणैः तिरस्करोषि” अत्र विशेषणपदं किम्?</p> <p>(क) संन्यासिनः (ख) कठोरैः</p> <p>(ग) भाषणैः (घ) अपि</p> <p>(iii) “प्रजानां भूत्यर्थं स ताभ्यो बलिमग्रहीत्” अत्र ‘कल्याणार्थम्’ इत्यर्थे किं पदं प्रयुक्तम्?</p> <p>(क) भूत्यर्थम् (ख) प्रजानाम्</p> <p>(ग) बलिम् (घ) ताभ्यो</p> <p>(iv) “केवलं महाराजशिववीरस्याज्ञां वयं शिरसा वहामः” अत्र क्रियापदं किम्?</p> <p>(क) वयम् (ख) शिरसा</p> <p>(ग) वहामः (घ) केवलम्</p> <p>(v) सत्यं कथय कस्त्वम्? अत्र ‘कथय’ इति क्रियापदस्य कर्तृपदं किम्?</p> <p>(क) सत्यम् (ख) त्वम्</p> <p>(ग) कः (घ) कथय</p> <p>(vi) ‘सत्यम्। क्षान्तः अयम् अपराधः’ इत्यत्र किं विशेष्यपदम्?</p> <p>(क) अपराधः (ख) सत्यम्</p> <p>(ग) क्षान्तः (घ) अयम्</p> <p>(vii) “तदुत्सङ्गे भोजमात्मानं मुमोच” अत्र ‘क्रोडे’ इत्यस्य पर्यायपदं किम्?</p> <p>(क) आत्मानम् (ख) भोजम्</p> <p>(ग) मुमोच (घ) उत्सङ्गे</p>	

<p>6.</p>	<p>अधोलिखितेषु वाक्येषु रेखाङ्कितपदानां प्रसङ्गानुसारं शुद्धम् अर्थं चिनुत – (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)</p> <p>(i) वक्तारम् अपश्यता एव आकर्णि <u>मन्द्रस्वरमेदुरा</u> वाणी ।</p> <p>(क) मधुरस्वरयुक्ता (ख) क्रोधपरिपूर्णा (ग) गभीरस्वरपरिपूर्णा (घ) कारुण्यपूर्णा</p> <p>(ii) यान्यस्माकं सुचरितानि तानि उपास्यानि, न <u>इतराणि</u> ।</p> <p>(क) अन्यानि (ख) सर्वाणि (ग) अनेकानि (घ) सकलानि</p> <p>(iii) प्रियोऽपि दुष्टः <u>उरगक्षता</u> अङ्गुली इव त्याज्यः आसीत् ।</p> <p>(क) गरुडेन विक्षता (ख) कीटेन विक्षता (ग) शत्रुणा क्षता (घ) सर्पेण दष्टा</p> <p>(iv) अथ यदि ते वृत्तविचिकित्सा स्यात् ।</p> <p>(क) धनविषये सन्देहः (ख) व्यवहारविषये सन्देहः (ग) स्वास्थ्यविषये सन्देहः (घ) व्रतविषये सन्देहः</p> <p>(v) अतः परं न मातुः <u>परिवादं</u> श्रोतुम् इच्छामि ।</p> <p>(क) परिवारम् (ख) प्रशंसाम् (ग) निन्दाम् (घ) वार्ताम्</p>	<p>1×4=4</p>
	<p>संस्कृतसाहित्येतिहासपरिचयः</p>	
<p>7.</p>	<p>समुचितस्य रचनायाः कवेः वा अभिधानं चिनुत - (केवलं प्रश्नत्रयम्)</p> <p>(i) "भासः" इत्यस्य लेखकस्य रचना का?</p> <p>(क) रघुवंशम् (ख) योगसूत्रम् (ग) प्रतिमानाटकम् (घ) भोजप्रबन्धः</p>	<p>1×3=3</p>

	<p>(ii) "प्रजानुरञ्जको नृपः" इति पाठस्य रचयिता कः?</p> <p>(क) अश्वघोषः (ख) कालिदासः (ग) भारविः (घ) विष्णु शर्मा</p> <p>(iii) "अम्बिकादत्तव्यासः" इत्यस्य लेखकस्य रचना का?</p> <p>(क) भोजप्रबन्धः (ख) प्रतापविजयः (ग) महाराणाविजयः (घ) शिवराजविजयः</p> <p>(iv) "अनुशासनम्" इति पाठः कस्याः उपनिषदः सङ्गृहीतः?</p> <p>(क) तैत्तिरीयोपनिषदः (ख) केनोपनिषदः (ग) कठोपनिषदः (घ) मुण्डकोपनिषदः</p>	
8.	<p>महाकाव्य-गद्यकाव्य-चम्पूकाव्यस्य च विधानां समुचितं वैशिष्ट्यं चिनुत- (केवलं प्रश्नत्रयम्)</p> <p>(i) आख्यायिका कस्य भेदः भवति?</p> <p>(क) नाट्यस्य (ख) चम्पूकाव्यस्य (ग) पद्यस्य (घ) गद्यकाव्यस्य</p> <p>(ii) गद्यपद्यमयं काव्यं भवति?</p> <p>(क) गद्यकाव्यम् (ख) पद्यकाव्यम् (ग) चम्पूकाव्यम् (घ) एतेषु न किमपि</p> <p>(iii) संस्कृतमहाकाव्ये न्यूनातिन्यूनं ..... सर्गाः भवितव्याः -</p> <p>(क) अष्ट (ख) नव (ग) दश (घ) षड्</p> <p>(iv) महाकाव्यं कस्य भेदः अस्ति?</p> <p>(क) गद्यकाव्यस्य (ख) पद्यकाव्यस्य (ग) चम्पूकाव्यस्य (घ) नाट्यकाव्यस्य</p>	1×3=3

9.	<p>नाट्य-तत्त्वानां समुचितं वैशिष्ट्यं चिनुत- (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)</p> <p>(i) अभिनयस्य प्राधान्यं भवति ।</p> <p>(क) पद्यकाव्ये (ख) गद्यकाव्ये</p> <p>(ग) नाट्ये (घ) चम्पूकाव्ये</p> <p>(ii) संस्कृतनाटकेषु ..... हास्योत्पादकं पात्रं कथ्यते ।</p> <p>(क) मित्रम् (ख) सूत्रधारः</p> <p>(ग) नृपः (घ) विदूषकः</p> <p>(iii) नाटकानां भाषा ..... भवति ।</p> <p>(क) गद्यमयी (ख) पद्यमयी</p> <p>(ग) गद्यपद्यमयी (घ) एतेषु न किमपि</p> <p>(iv) संस्कृतनाटकानि प्रायः ..... भवन्ति?</p> <p>(क) दुःखान्तानि (ख) सुखान्तानि</p> <p>(ग) हास्यानि (घ) क्रीडान्तानि</p> <p>(v) नाटकं कस्य एकः प्रसिद्धभेदः भवति ?</p> <p>(क) रूपकस्य (ख) महाकाव्यस्य</p> <p>(ग) गद्यकाव्यस्य (घ) चम्पूकाव्यस्य</p>	1×4=4
----	--	-------

*****